

Ενα χωριό φορτωμένο με ιστορία, λίγα χιλιόμετρα από τα Χανιά στη ρίζα των Λευκών Ορέων.

Για να φτάσεις ως εκεί διασχίζεις το αζεπέραστο σε ομορφιά φαράγγι, που φέρει το όνομά του.

Απόκρημνες πλαγιές από βράχο, και αιωνόβια πλατάνια σου κρατούν συντροφιά μέχρι να μπεις στην άκρη του χωριού.

Μα κι όταν πια το διαβαίνεις ο αέρας του σε ξαναβιώνει, και νιώθεις μια σιγουριά και ασφάλεια.

Μοιάζει με αϊτοφωλιά τριγυρισμένη από βουνοκορφές, που

στέκονται ακοίμητοι φρουροί γύρω του.

Από το Θέρισο γίνεται η ανάβαση στην πιο ψηλή κορυφή των Λευκών Ορέων τις Πάχνες 2.452 μ.

Το τοπωνύμιο είναι προελληνικό και πιστοποιεί την αρχαιότητα του χώρου.

Εχει διαδραματίσει σπουδαιότατο ρόλο στην ιστορία της Κρήτης και ιδίως τις τελευταίες περιόδους.

Εδώ γεννήθηκαν οι αδελφοί αγωνιστές του 1821, Χάλπδες, Βασίλης, Γιάννης και Στέφανος.

Τον Ιούλιο του 1821 εξεστράτευσε ο Λατίφ Πασάς, με 5000 Τούρκους με πυροβόλα και... αλυσίδες και σκοινιά, για να δέσει τους επαναστάτες!

Στη θέση Καμπιά πριν από την είσοδο του φαραγγιού τον περίμεναν ο Β. Χάλπς και ο Ανδρ. Φασούλης με 300 επαναστάτες.

Εφτασαν την κατάλληλη ώρα και οι Λακκιώτες με τον Σαρηδαντώνη και ανάγκασαν εξαπλάσιους Τούρκους να οπισθοχωρήσουν άτακτα, ρίχνοντας τα όπλα τους για να σωθούν.

Στη μάχη πήραν μέρος και οι γυναίκες, κουβαλώντας νερό και πολεμοφόδια.

Το 1866 ο Μουσταφά Ναϊλή πασάς, αφού ισοπέδωσε τους Λάκκους καυχήθηκε πως θα κάμει το Θέρισο χέρ(ι)σο. Και το 'καψε.

Οι κάτοικοί του έφυγαν στα Κύθηρα και Πελοπόννησο.

Τότε έφυγε και η μητέρα του Βενιζέλου, Στυλιανή Πλουμιδάκη, κρατώντας στην αγκαλιά της το Βενιζέλο 2 χρονών.

Τότε ο Μουσταφά Πασάς διέταξε και άλεσαν ζωντανή με την πέτρα του ελαιοτριβείου μια όμορφη κοπέλα του Θερίσου, γιατί δε θέλησε να του παραδοθεί.

Και σήμερα οι Θεριστιανοί δείχνουν με υπερφάνεια τη συγκεκριμένη μυλόπετρα...

Μα το Θέρισο απόκτησε τη μεγαλύτερη ιστορική του σημασία ύστερα από την επανάσταση του Βενιζέλου, που υπήρξε η αφητηρία στον ιστορικό δρόμο του.

Στις 10 Μαρτίου του 1905, αποτέλεσε την έδρα της Επαναστατικής Κυβέρνησης της "Ηνωμένης Αντιπολιτεύσεως" των Ελ. Βενιζέλου, Κ. Μάνου και Κ. Φούμπ, εναντίον της αρμοστίας του Πρίγκιπα Γεωργίου και υπέρ της Ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα.

Δύο μέρες αργότερα οι επαναστατικές δυνάμεις επικράτησαν σε συμπλοκή μικτής

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΒΕΓΛΙΡΗΣ, δάσκαλος

Από την επιμνημόσυνη δέηση.

Θέρισο

Ομιλία του κ. Δημήτρη Μικελογιάννη.

δύναμης χωροφυλακής και ιταλικού στρατού.

Η επανάσταση επεκτάθηκε με γρήγορους ρυθμούς, με την προσχώρηση τοπικών παραγόντων και πολεμιστών.

Στο Ηράκλειο ο Α. Στεργιάδης και ο Εμμ. Πολυχρονίδης, στο Ρέθυμνο ο Επίσκοπος Διονύσιος Καστρινογιαννάκης και ο Ιω. Τσουδερός και στο Λασιθί ο Επίσκοπος Πέτρος Τίτος, και ο Μ. Σφακιανός ενώ ψηφίσματα συμπάρασης έφτασαν από όλη την Κρήτη.

Αποτέλεσμα ήταν ο Πρίγκιπας Γεώργιος να εγκαταλείψει την Κρήτη και να αντικατασταθεί από τον Βασιλιά Γεώργιο Α' με τον Αλέξανδρο Ζαΐμη.

Η εκδήλωση για την επέτειο της Επανάστασης του Θερίσου, πραγματοποιήθηκε φέτος το Σάββατο 3 Μαρτίου 2018.

Περιελάμβανε κατά τα συνηθισμένα Αρχιερατική Θεία Λειτουργία και μνημόσυνο των αγωνιστών.

Κατάθεση στεφάνων από φορείς και οργανώσεις στον ανδριάντα του Ελευθερίου Βενιζέλου και ριζιτικό τραγούδι από το Σύλλογο "Επανάσταση του Θερίσου 1905".

Ηλιο γοργοβασίλεψε - να νυκτοπερπατήσω - να πάρω δίπλα τα βουνά - στο Θέρισο να φτάσω - για να βρεθώ στη σύναξη του γέρο Βενιζέλου - ν' ακούσω αρμάτων ταραχή.

Και η μαντινάδα:
"Χτυπούν καμπάντες λευτεριάς
σε κάμπους και σε όρη,
γιατί εξανασμίζανε

η μάνα με την κόρη".

Χαιρετισμούς απύθηναν: Ο αντιπεριφερειάρχης Χανίων κ. Απόστολος Βουλγαράκης, ο δήμαρχος Χανίων κ. Τάσος Βάμβουκας και ο γενικός δ/ντης του Εθνικού Ιδρύματος "Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος" κ. Νικόλαος Παπαδάκης, ο οποίος και τόνισε: «Η επανάσταση του Θερίσου υπήρξε ένα ξεχωριστό ιστορικό γεγονός, που δεν περιορίστηκε μόνο στο Θέρισο. Ελαβαν μέρος κορυφαίοι καπεταναίοι και αγωνιστές από ολόκληρη την Κρήτη και οι συνέπειές της επέδρασαν σε όλη την Ελλάδα και ανέδειξαν τον Βενιζέλο πρωταγωνιστή μιας νέας εποχής.

Ασφαλώς βέβαια το Θέρισο ήταν και παραμένει ένα σύμβολο ιστορικό».

Η παρουσία εκπροσώπων από το Αιτιόπουλο Ρεθύμνης ήταν έντονη.

Κεντρικός ομιλητής ήταν ο αντιπεριφερειάρχης Ανάπτυξης κ. Δημήτρης Μικελογιάννης ο οποίος ανέπτυξε το θέμα: "Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και η πορεία του μέσα από την επανάσταση του Θερίσου του 1905".

Μεταξύ άλλων τόνισε: «Ο Ελευθέριος Βενιζέλος υπήρξε η προσωπικότητα του 20ου αιώνα με την καταλυτικότερη επίδραση στην Ελλάδα».

«Μέσα από τις προσωπικές του αρετές αλλά και το συγκεκριμένο του έργο αναγνωρίστηκε ως ένας από τους πολιτικούς που σημάδεψαν την ευρωπαϊκή αλλά και την παγκόσμια διπλωματική σκηνή».

«Η επανάσταση του Θερίσου από τη βι-

Ενας παραδοσιακός Θεριστιανός ο κ. Ν. Παννικάκης.

βλιογραφία και εν τέλει την ίδια την ιστορία έχει αναγνωρισθεί ως η κορυφαία εξέγερση της περιόδου της κρητικής αστυνομίας, ως ο καταλύτης των πολιτικών εξελίξεων τόσο στα εσωτερικά ζητήματα του νησιού όσο και στη διεθνή διπλωματική θεώρηση του κρητικού ζητήματος».

«Ενας μοναδικά ικανός διπλωμάτης και πολιτικός με αξεπέραστη δυνατότητα να αντιλαμβάνεται τις πραγματικές επικρατούσες συνθήκες και τον τρόπο που η σωστή διαχείρισή τους μπορεί να οδηγήσει στην ολοκλήρωση ευρύτερων μακροπρόθεσμων στόχων».

«Παρά το ότι η ηγεσία της Επανάστασης ήταν η γνωστή τριανδρία ο Βενιζέλος ήταν ο ιθύνων νους».

«Το Θέρισο ανέδειξε την ηγετική πολιτική και διπλωματική ιδιοφυΐα του Ε.Β. και ήταν ο σταθμός εκείνος στη ζωή του που κατέστησε στη συνέχεια την παρουσία του απαραίτητη στο εθνικό επίπεδο, όπως και τελικά συνέβη από το 1909 και έπειτα».

«Το Θέρισο τον ολοκλήρωσε ως επαναστάτη, πολιτικό και διπλωμάτη, οι διαμορφωμένες αυτές πλέον αρετές τον ακολουθούσαν μέχρι το τέλος. Ανέλαβε τα βάρη που του αναλογούσαν, η Κρήτη ενώθηκε με την Ελλάδα, το νησί μας και η χώρα μας ακολούθησαν τη διαδρομή που όλοι γνωρίζουμε».

Η ξακουστή φιλοξενία των Θεριστιανών δεν μπορούσε βέβαια να λείπει, στην αίθουσα του Πολιτιστικού Κέντρου.

Βιβλιογραφία: Στέργιος Γ. Σπανιάκης, "Κρήτη" τόμος Β' Ηράκλειο Κρήτης